

महापरित्राणया संक्षिप्त परिचय

अमिता धाढवा
“परियत्ति सद्धम्म कोविद”

Dhamma Digital

प्रकाशक :
ज्ञानज्योति कंसाकार
लक्ष्मीप्रभा कंसाकार
थेबही, कवाःपुखू
२०५६

महापरित्राणया संक्षिप्त परिचय

विश्वविद्यालय, मुंबई

अमिता धाख्वा

“परियत्ति सद्वम्म कोविद”

विश्वविद्यालय, मुंबई

Dhamma Digital

२०१७ मसुदा प्रकाश

प्रकाशक :

ज्ञानज्योति कंसाकार

लक्ष्मीप्रभा कंसाकार

थंबही, क्वा:पुखू

२०५६

विश्वविद्यालय, मुंबई

ने. सं. ११२० यःमरिपुन्ही कुन्हु आयोजना जूगु
महापरित्राणया उपलक्ष्यम् प्रकाशित

सब्बदानं धम्मदानं जिनाति

बुद्ध सम्बत २५४३

नेपाल सम्बत ११२०

बिक्रम सम्बत २०५६

पुनरावृत्ति १०००

मुद्रक : मछेन्द्र प्रेस केल, भंसाछें

पिका: पाखें

धर्मग्रन्थया संरक्षण व सम्बर्द्धन यायेगु नं सद्धर्म चीरस्थायीया माध्यम जुगुलिं भगवान बुद्धया वचनामृत संग्रह जुयाच्चंगु “पवित्र महापरित्राण” ग्रन्थ पूज्य भिक्षु महासंघपाखें पाठ याकेगु भद्धाचित्त उत्पन्न जुयाः दिवंगत मां, बौ सह सकल ज्ञाति बन्धुपिं व जगत सत्व प्राणीया हित, सुख, कल्याणया कामना यासे थ्व हे ने. सं. १९२० पोहेलाथ्व यःमरिपुन्हीया बहनीनिसें शुरू यानाः कन्ह्य खुन्ह सुथय् परिसमाप्ति जुइगु “पवित्र महापरित्राण” पाठया सुअवसरय् उगु महापरित्राण सूत्रतयेगु संक्षिप्त परिचय छगु नं प्रकाशन यायेगु इच्छाजगु खः । थुगु इच्छायात मयजु अमिता धाख्वा “परियत्ति सद्धम्म कोविद” जुं थनिं १९ दँ न्ह्यः च्वया बिज्याःगु “महापरित्राणया संक्षिप्त परिचय” नांगु थुगु पुस्तिका पुनर्प्रकाशनया निंतिं वसपोलपाखें स्वीकृति बिया पूरा याना बिज्याःगुलिं तच्चकं धर्म प्रीति उत्पन्न जगु जुल । उकिं वसपोलप्रति यक्व यक्व कृतज्ञ जुया च्वना ।

धर्म यायेत, पुण्य संग्रह यायेत विशेष ई पिया च्वने म्वाःथें ताःगुलिं श्रद्धा चित्त वयेवं थुगु धर्म कार्य सम्पन्न याये दुगुलिं तसकं लय्ताः । वयें हे थुगु सफुतिं महापरित्राणया छुं खें पाठकपिन्त थुइका बिइगु ज्याय् अवश्य छुं ग्वहालि याई धयागु जिमिगु आशा व विश्वास दु ।

भवतु सब्ब मंगलं

२०५६ पुस ७ गते
बैबही, क्वाःपुख्

ज्ञानज्योति कंसाकार
लक्ष्मीप्रभा कंसाकार

लिसा

बुद्धवचन संग्रहीत जुया च्वंगु त्रिपिटक ग्रन्थय च्वंगु बीथी २९ पु
सूत्रत पाठया उद्देश्यं संकलित जुया च्वंगु सुत्र पुचःया नां महापरित्राण खः ।
परित्राणय् सिबे नं ताताःहाकगु यक्व सूत्रत भिक्षु महासंघपिं धर्म मण्डपय्
बिज्याका प्यंग् भाणवार पालि सूत्र मदिक पाठ जुइगु इत्यादि कारणं नं
श्वयात महापरित्राण धायेगु याः । त्रिरत्नया गुणानुस्मरण व सत्यानुभावं
छ्वाखेरं बइगु सम्भाव्य भय, विघ्नबाधा, उपद्रव, रोग, शोक पाखें रक्षा
जुइमा, सुख शान्ति दयेमा धयागु उद्देश्यं याइगु महापरित्राणया थःगु हे महत्त्व
दु ।

महापरित्राण श्रवण यानार्थे उकिया अर्थ नं श्वीका काये फत
धाःसा उकिं श्रुति दीर्घकालतक हित सुख जुइफु । परन्तु मसिइक मश्वीक
महापरित्राण याना समाजयात क्यने थें जक जाःगु ज्या जुल धाःसा श्व नं
मेमेगु कर्मकाण्ड थें ज्वनीगु संभावना मदुगु मखु । प्रस्तुत “महापरित्राणया
संक्षिप्त परिचय” सफुतिं महापरित्राण धयागु छु धयागु म्हेसीकेत छुं
ग्वाहालि जुइ धयागु जिं आशा याना ।

थनिं त्रिंगुदें न्ह्यः जिमि गुणवानम्ह बाज्या पूर्णबहादुर बज्जाचार्यया
७३ दें बुविंया उपलक्ष्य जुगु महापरित्राणया अवसरय् थुगु सफु च्वया
वसपोल बाज्यायात समर्पण यानागु खः । थुगु सफु पाजुपिं पवित्र बहादुर,
दुण्ड बहादुर व दाई अशोक रत्न बज्जाचार्यपिसं २०३७ मंसीर ६ गते पिकया
धर्मदान याना बिज्यागु खः ।

हनेबहःम्ह साहु ज्ञान ज्योति कंसाकारजुं नं थःगु छैंसं जुइगु पवित्र
महापरित्राणया शुभ अवसरय् धर्मदान याना दीगु मनसाय कथं थुगु सफुया
द्वितीय संस्करण पिकया २०५६ पुष ७ गते प्रकाशन याना दीगुजुल । उकिं
वसपोल साहु ज्ञान ज्योति कंसाकारप्रति कृतज्ञता प्रकट यासे साधुवाद देछाया
च्वना ।

थुगु सफू च्वयेत उबलय् प्रेरणा तथा निर्देशन बिया बिज्यापिं पूज्य
भन्तेपिं भ्रुट्टेय भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर, भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर व
भिक्षु सुदर्शन महास्थविर अले पाजु दुण्ड बहादुर बज्जाचार्यपिं प्रति कृतज्ञता
प्रकट याना च्वना ।

भवतु सख्ख मङ्गलं ।

अमिता धाब्बा,

नाग बहाल २०५६/८/२५

महापरित्राण

छचाख्यलं वड्गु अनेक प्रकारया भय, विघ्न व उपद्रवादि मदयेका आरक्षा यायेया निंतिं पाठ यायेगु सूत्रया समूहयात परित्राण धाइ । परित्राणय् दुगु सूत्रत गुलिं त्रिरत्नया गुणानुभाव तथा सत्यानुभावं सुख बृद्धि जुइमा धका कामना याइगु खःसा गुलिं गुलिं सूत्रय् भगवान बुद्धं कना बिज्याःगु गम्भीरगु सद्वर्मया उपदेशत नं दुथ्याना च्वंगु दु । परित्राण सूत्रत अलग्ग छुटे छुटे याना कया यंकल धाःसा प्रत्येकया थःथःगु हे महत्व दु । गथे मङ्गल सूत्र पाठद्वारा मङ्गल जुइ, रत्न सूत्र पाठद्वारा रोग, भय व अन्तराय हटे जुइ, खन्ध सूत्र पाखें विषधारी सर्प, बिच्छे आदि पाखें रक्षा जुइ, मोर सूत्र पाठद्वारा दुर्घटना जुइगु पाखें बचे जुइ, धजगग सूत्र पाठद्वारा ग्याइगु, भय व त्राश जुइगु पाखें बचे जुइ, बोञ्जङ्ग सूत्र पाठद्वारा रोग शान्त जुया वनी, वथें आटानाटिय सूत्र पाठद्वारा यक्ष, खूं आदि भयं बचे जुइ । थुलि जक मखु यदि परित्राणय् धया तःगु अनुसारं आचरण याना यंकल धाःसा मार्गफल निर्वाण तक नं प्राप्त याना काये फु । भगवान बुद्धं मङ्गल सूत्रया देशना याना बिज्याःगु बखतय् दोछिगू कोटी देवतापिं अर्हत् जुल धका जातक अट्ठकथाया चतुर्थ भागय् कना तल । वथें वैशाली रतन सूत्र देशना याना बिज्याःगु अवस्थाय् ८४ द्वः प्राणीपिन्त मार्गफल प्राप्त जूगु खें उल्लेख याना तःगु दु । भगवान बुद्धं धर्मचक्र सूत्र देशना याना बिज्याःगु बखतय् आयुष्मान कौडण्य श्रोतापन्न जूगु हानं १८

गू कोटी ब्रम्हापिं व अल्याख देवतापिं अरहन्त जूगु ग्रन्थय् उल्लेख जुया च्वंगु दु । थुजागु महत्व दुगु सूत्र जुया हे थौतक नं बौद्ध देशय् परित्राण पाठ यायेगु प्रचलित जुया च्वंगु खः ।

न्यागु ज्या खँ पुरे जुइकेत नं विभिन्न अंगत पुरे जुइमाः । वयें हे परित्राण सफल यायेत नं पाठ याइम्हसिगु व परित्राण पाठ न्यनीम्हसिगु पाखें विविध अंगत पुवंके माःगु दु । परित्राण पाठ याइम्हसिगु पाखें पुरे जुइ माःगु अंगत -

१) परित्राण पाठ याइम्हसिनं शुद्धतापूर्वक ब्वनेमाः ।

२) पाठ याना वलिसे अर्थ नं थुइकेमाः ।

३) न्यना च्वंपिनि प्रति मैत्रीपूर्ण चित्तं पाठ यायेमाः ।

परित्राण न्यनीपिनि पाखें पुरे जुइ माःगु अंगत -

१) परित्राण न्यनीपिं पञ्चमहापापय् मलाःनिपिं जुइमाः ।

२) मिथ्यादृष्टी ज्वनावं मच्च्वंपिं जुइमाः ।

३) परित्राण प्रति विश्वास व श्रद्धा तथा न्यनेमाः ।

थुपिं अंगत पुवंके फःसा हे जक परित्राणया प्रभावं भय, विघ्न व उपद्रव मदया शान्ति व आरक्षा जुया वनी ।

महापरित्राण परित्राण पद्धति व भावनाया हे छगू तःधंगु विशिष्ट रूप खः । बौद्ध देशय् भिक्षुसंघपिं विशेष मण्डपय् बिज्याका अहोरात्र महापरित्राण पाठ याइगु चलन दु । थ्व महापरित्राण पाठ गनं गनं प्यन्हू, न्यान्हू, न्हेन्हू तक नं यायेगु चलन दु । धम्मपद अट्टकथा अनुसारं दीर्घायुकुमारयात न्हेन्हू तक अट्ट रूपं परित्राणयाःगु उल्लेख खने दु । थुकथं परित्राण याःबले न्हेन्हू जक आयु दनिम्ह दीर्घायुकुमारया आयु बृद्धि जुल ।

महापरित्राणय् प्यंग् भाणवार अन्तर्गत २९ पु सूत्रत दु ।
थुक्किया संक्षिप्त परिचय थुकथं खः -

१. सरणागमनः :

श्व सूत्र बुद्ध, धर्म व संघया सरणागमनया नितिं पाठ
याइगु खः ।

२. दससिक्खापदानि

झिगू शिक्षापद अर्थात् भ्रामणोरपिनि नितिं विहितगु झिगू
विनय खः । तर अनागारिकापिसं पुन्ही अष्टमी आदि पर्व दिनय्
अले श्रद्धालु उपासक उपासिकापिसं नं विशेष कथं उपोसथबले थुगु
शील ग्रहण यायेगु याः ।

३. दश सामणोर पञ्चं

श्व भ्रामणोर प्रश्नय् क्रमिक रूपं छगू निसैं झिगू तत्त्व
तकया झिगू प्रश्न व थुक्किया लिसः दु । नमूनाया नितिं “छगू व छु
खः ?” श्व प्रश्नया लिसः खः “दक्व सत्त्वपिं आहारय् प्रतिष्ठित
जुया च्वन ।” “निगू व छु खः ?” श्व प्रश्नया लिसः खः “नाम व
रूप ।” थुकथं क्रमागत कथं झिगू न्ह्यसः व झिगू लिसः श्व “दस
सामणोर पञ्चं” य् समावेश जुया च्वंगु दु ।

४. द्वत्तिंसाकार

झीगू शरीरय् सैं, च्चिमिसैं, लुसि, वा, छ्यंगू, ला, नसा
आदि स्वीनिगू अंग दु । थुपिं ३२ ता प्रकारया शरीरय् दुगु अंगया
अनित्यमय, अस्थिरमय तत्त्वया विश्लेषण व संस्मरण अनित्य
भावनाया प्रसंगय् वा अशुद्ध भावनाया प्रसंगय् नं याइगु
जुया च्वन ।

५. पञ्चवेक्षण

थ्व सूत्र्य् चीवर, भोजन, सयनासन व गिलान प्रत्ययया प्रत्यवेक्षण यायेगु खँ कना तःगु दु । सर्दि, गरमी व कीटपतङ्ग पाखें बचे जुइत, लज्जा तोपुइत जक बस्त्र पुनागु खः धका मती तयेगु निर्देशन थन दु । भोजन यायेगु नं म्हितैत वा शरीर बांलाकेत मखु बह म्वायेत वा नयेपित्याः मजुइकेत, ब्रम्हचर्य पालन यायेत जक धका भालपी माः । च्वनेगु थाय् वा विहार नं सर्दि, गरमी वा फय्, बिच्छे आदि पाखें बचे जुइत जक खः । वयें हे शरीर स्वस्थ यायेत व शरीर रोगं मुक्त जुइत जक वासः सेवन यानागु खः धका थुइका च्वनेमाः धयागु थ्व सूत्र्य् उल्लेख जुया च्वंगु दु ।

६. दसधम्म सुत्त

छको भगवान बुद्ध श्रावस्ती जेतवन विहारय् बिज्याना च्वंबले वसपोलं भिक्षुपिन्त न्हिन्हिं प्रत्यवेक्षण (नुगलं वायेकेगु) यायेमाःगु भिगू गुण धर्मया उपदेश याना बिज्यात । थुगु उपदेश अनुसारं “जि आः विरूप पाखे बना च्वना, जिगु जीविका मेपिनि ल्हाती दु, छु जिगु शील थःगु नुगलं निन्दा याइ कथं ला मजू ला, जि थःगु कर्मया फल भोग याइम्ह खः, कर्म हे जिगु दायाद खः, कर्म हे जिगु जन्म जुइगुया मूल कारण खः, कर्म हे प्रतिशरण खः” धकाः प्रव्रजितपिसं न्हिन्हिं प्रत्यवेक्षण यायेमाः । थुजागु हे न्हिथं लुमंकेगु भिगू गुण-धर्मया उपदेश थ्व सूत्र्य् उल्लेख जुया च्वंगु दु ।

७. महामङ्गल सुत्त

भिनिर्दे तक देवता व मनुष्यपिनि दथुइ छूक विछूक मंगल अमंगल आदिया बारे वादविवाद जुल । तर वास्तविक मंगल धयागु छु खः धका सीके मफुत । लोकय् प्रचलित दृष्ट मंगल, श्रूत मंगल, मुत्त मंगल आदि खँय् जक इमि खवं थवय् वादविवाद जुल ।

भगवान् बुद्ध जेतवन विहारय् विहार याना बिज्याना च्चंबले सुं छम्ह देवता गन भगवान् दु, अन वल । अले अभिवादन याना छखे लिक्क च्चना व देवतां देव-मनुष्यया हितया नितिं मंगलया विषयय् उपदेश न्यने धका प्रार्थना यात । भगवान् बुद्धं बहुजनया हितया नितिं थुगु ३८ गू मंगल देशना याना बिज्यात ।

श्व सूत्र कथं मूर्खपिनिगु संगत मयायेगु, पण्डितपिनिगु संगत यायेगु, अनुकूल थासय् निवास यायेगु, थःत सम्यक लँय् यंकेगु, बहुश्रुत दयेकेगु, शिल्प विद्या सयेकेगु, मां-बौयागु सेवा यायेगु, कलाः काय्-म्हयाय्पिनिगु पालन पोषण यायेगु, निर्दोषगु ज्या यायेगु, संतुष्ट जुइगु, कृतज्ञ जुइगु, इलय् विलय् धार्मिक छलफल यायेगु, लाभ-अलाभ यश-अयश निन्दा-प्रशंसा सुख-दुःख थुपिं च्यागु अष्टलोक धर्मय् विचलित मजुइगु आदि हे धात्थेंगु मंगल जुया च्चन ।

८. रतन सुत्त

बुद्धया समयय् वैशाली छको तःसकं अनिकाल जुल । अबले अन रोग, भय, अमनुष्य भय व दुर्भिक्ष भयं हाहाकार जुल । उगु समयय् भगवान् बुद्धं मैत्री चित्तं आनन्द भन्तेयात थुगु सूत्र स्यना पाठ याका सत्य व मैत्रीया प्रभावं सुख शान्ति कामना याना बिज्यात ।

बुद्ध, धर्म व संघया गुणानुभावया सत्य व मैत्रीया प्रभावं कल्याण जुइमा धयागु श्व सूत्रय् उल्लेख जुया च्चंगु दु ।

९. करणीय मेत्त सुत्त

श्व सूत्रया देशना भगवान् बुद्धं श्रावस्ती बिज्याना च्चंबले न्यासःम्ह भिक्षुपिन्त जंगलय् वना ध्यान भावना निर्भयपूर्वक यायेत स्यना कना बिज्याःगु खः ।

श्व सूत्रम् भगवान् बुद्धं निर्देशनं यांना बिज्याःगु मैत्री भावनाया पढति दु । मानसिक अशान्ति व त्राशं मुक्त जुइया नितिं श्व सूत्र पाठ यायेबले सुखपूर्वक न्ह्यः वयेके दइ हानं ग्यानापुक म्हनी मखु ।

शान्तिपद प्राप्त याये योम्ह, निपुणम्ह मन् ज्ञानीजनपिनि न्ह्योने सुवच कोमल स्वभाव व अभिमान मदुम्ह जुइमाः । साधारण सरल जीवन हनीम्ह, सकल प्राणीपिनि सुखया कामना याइम्ह, प्राणी मात्रया प्रति असीम प्रेम भाव बढे यायेमाः धयागु खँ थुगु सूत्रम् उल्लेख जुया च्वंगु दु ।

१०. खन्ध परित्त

श्व सूत्र विषालु सर्प व जन्तुतयेगु भयं मुक्त जुइया नितिं पाठ याइगु खः । भगवान् बुद्ध श्रावस्ती जेतवन विहारय् विहार यांना बिज्याना च्वंबले श्रावस्ती सुं छम्ह भिक्षु सर्प न्याना सित । अले आपालं भिक्षुपिं गन भगवान् बुद्ध दु अन वना बुद्धयात भिक्षु छम्ह सर्प न्याना सित धयागु खँ निवेदन यात । भगवान् बुद्धं धया बिज्यात - "भिक्षुपिं । व भिक्षुं निश्चय नं प्यंगू सर्प कुल प्रति मैत्री चित्तं स्पर्श मयाः । यदि व भिक्षुं प्यंगू सर्प कुल प्रति मैत्री चित्तं स्पर्श याःगु जूसा व भिक्षु सर्प न्याना सी मखुगु जुइ ।" श्व प्यता प्रकारया सर्पकुल खः - विरुपक्ष सर्पकुल, एरापथ सर्पकुल, छव्यापुत्र सर्पकुल व कृष्णागौतम सर्पकुल ।

११. मेत्त सुत्त

छको भगवान् बुद्ध श्रावस्ती जेतवन विहारय् बिज्याना च्वंबले अन वसपोलं भिक्षुपिन्त मैत्री चेतोविमुक्तिया अभ्यास यांना, शुद्धि यांना, बारंबार कोशिश यांनागुया झिंछगू गुण दुगु खँ कना बिज्यात । थुपिं झिंछगू गुणत खः, सुखपूर्वक छनी, सुखपूर्वक दनी, बांमलाःगु ग्यानापुगु स्वप्न खनी मखु, मनुष्यपिनि यइ, अमनुष्यपिनि

यइ, देवतापिसं रक्षा याइ, मि, विष व हतियारं थी फइ मखु, चित्त याकनं एकाग्र जुइ, रूप बांलाइ । सी त्ययेका होश तये फइ, ज्ञानं मेगु प्राप्त याये मफुसां सी धुंका नं ब्रम्हलोकय् वनी ।

१२. मेत्तानिसंस सुत्त

दश पारमिता पूर्ण याना बिज्याना च्वंगु समयय् भगवान बुद्ध छको तेमिय बोधिसत्त्व जुया जन्म जुया बिज्यात । वसपोल तेमिय बोधिसत्त्वं सुनन्द धयाम्ह सारथीयात मैत्री भावनाया प्रतिफलया ब्याख्या याना बिज्याःगु जुया च्वन । श्व हे ब्याख्या लिपा बुद्ध जुया बिज्याये धुंका नं हानं छको वसपोलं आज्ञा जुया बिज्यात ।

श्व मेत्तानिसंस सुत्तय् मित्र द्रोह मयाइम्हसित न्ह्याथाय् वंसां सत्कार याइ, कीर्ति फैले जुइ, तेजं पूर्ण जुइ धयागु आपालं आनिशंस गुणया उल्लेख याना तःगु दु ।

१३. मोर परित्त

बोधिसत्त्व छको म्हेखाया योनी जन्म जुया बिज्याःबले बुद्ध, धर्म व संघया गुणानुस्मरणं वनय् निर्विघ्नपूर्वक च्वने फत । श्व सूत्रय् थुगु हे बोधिसत्त्वया चरित्रया स्मरण याना तःगु दु । श्व सूत्रयात “ब्रम्हमन्त्र” नं धाः ।

१४. चन्द परित्त

भगवान बुद्ध भावस्ती बिज्याना च्वंबले छन्हु चन्द्रमा देवपुत्रयात असुरेन्द्र राहुं बाधा बिया तल । अबले चन्द्रमा देवपुत्र भगवान बुद्धया शरणय् वनेवं देवपुत्र राहुया बाधापाखें मुक्त जुल । थुकथं श्व सूत्र राहुया बाधा पाखें चन्द्रमा मुक्त जुइयें वैरी भावं मुक्त जुइमा धका कामना याइगु खः ।

१५. सुरिय परित्त

श्व सूत्र नं राहुया बाधापाखें सूर्य मुक्त जुइयें वैरी भाव
मुक्त जुइकेया नितिं कामना याइगु सुरिय परित्त सूत्र खः ।

१६. धजग्ग सुत्त

भगवान बुद्ध श्रावस्ती जेतवन विहारय् बिज्याना च्चंबले
वसपोलं भिक्षुपिन्त छको थथे आज्ञा जुया बिज्यात - “न्हापा
त्रायत्रिंश देवतापिनि व असुरपिनि दत्थुइ घोर घमासान रूपं संग्राम
जुल । अबले देवराज इन्द्रं प्रजापति, वरुण, इशान देवराजपित्त
संग्रामय् वनेबले ध्वजा ब्वयेकेवं भय, आपद व विपद आदि तापाना
वनी धका धाइ । तर श्व जुइ नं फु । मजुइ नं फु । छायाःसा
इपिं अवीतरागि, अवीतदोष व अवीतमोहपिं मखु । परन्तु जिं थथे
अधि - “जंगलय् वनेबले, सिमा क्वय् च्चनेबले, शून्यागारय् च्चनेबले
भय व स्तम्भित जुल अथवा चिमिसैं ब्वैं ब्वैं दना वल धाःसा बुद्ध
गुण, धर्म गुण व संघ गुण स्मरण या । थुकिं याना भय जुइगु व
स्तम्भित जुइगु आदि फुकं शान्त जुया वनी । छायाःसा बुद्ध राग,
द्वेष व मोहं रहितम्ह खः, भयं रहितम्ह खः, स्तम्भित भावं
रहितम्ह खः ।

Dhamma.Digital

१७. महाकस्सपत्थेर बोज्झङ्ग सुत्त

छको भगवान बुद्ध राजगृह वेलुवन कलन्दक निवापय्
विहार याना बिज्याना च्चंबले आयुष्मान महाकाश्यप रोगं पीडित
जुइका पिप्पलि गुहाय् विहार याना बिज्याना च्चन । अबले
भगवान बुद्ध संध्याइलय ध्यानं दना महाकाश्यप दुथाय् बिज्यात ।
भगवान बुद्ध आयुष्मान महाकाश्यप नाप कुशल वार्ता याये धुंका
“सत्तिमे कस्सप बोज्झङ्ग मया समदक्खाता भाविता बहुलीकता”
आदि संज्ञायना याका बिज्यात । तत्क्षणय् थुगु संज्ञायना न्यना
आयुष्मान महाकाश्यपया रोग मदया वन ।

न्हेगू बोध्यंग धयागु स्मृति सम्बोध्यंग, धर्म विचय सम्बोध्यंग, वीर्य सम्बोध्यंग, प्रीति सम्बोध्यंग, प्रभ्रिधि सम्बोध्यंग, समाधि सम्बोध्यंग व उपेक्षा सम्बोध्यंग खः । थुकथं थ्व काश्यप बोध्यंग सूत्र्य् न्हेगू बोध्यंगया उपदेश दुथ्याना च्वंगु दु ।

१८. महामोगगल्लानत्थेर' बोज्झङ्ग सुत्त

कस्सप बोज्झङ्ग सूत्र्य्थे भगवान बुद्धं आयुष्मान महामौद्गल्यायनया अस्वस्थ समय्य् संस्मरण याना बिज्याःगु न्हेगू बोध्यंगया व्याख्या थ्व सूत्र्य् उल्लेख जुयाच्च्वंगु दु ।

१९. महाचुन्दत्थेर बोज्झङ्ग सुत्त

भगवान बुद्ध छको राजगृह्य कलन्दक निवापय् विहार याना बिज्याना च्वंबले वसपोलयात रोग जुल । अले आयुष्मान महाचुन्द संध्याइलय् ध्यानं दना गन भगवान बुद्ध बिज्याना च्वन अन वन । भगवान बुद्धयात अभिवादन याना छखे लिक्क च्वना च्वंम्ह महाचुन्दयात वसपोलं थथे धका आज्ञा जुया बिज्यात, "चुन्द ! बोध्यंगया खँ न्यंकि ।"

आयुष्मान महाचुन्दं "सत्तिमे भन्ते बोज्झङ्गा भगवता समदक्खाता भाविता बहुलीकता अभिञ्जाय सम्बोधाय निब्बाणय संवत्तति" इत्यादि रूपं पाठ याना बिज्याःबले भगवान बुद्धया रोग शान्त जुया वन ।

२०. गिरिमानन्द सुत्त

थ्व "गिरिमानन्द सूत्र" भगवान बुद्धं गिरिमानन्द भिक्षु तःसकं रोगं पीडित जूबले वयागु रोग शान्त यायेया निंतिं आज्ञा दयेका बिज्याःगु सूत्र खः ।

छको भगवान बुद्ध जेतवन विहारय् बिज्याना च्वंबले आयुष्मान गिरिमानन्द रोगं ग्रस्त जुयाच्च्वन । अले आयुष्मान

आनन्दं भगवान् बुद्धयाथाय् वना यथे निवेदन यात, “भन्ते भगवान् ! आयुष्मान् गिरिमानन्द रोगं पीडित जुया च्चन । छलपोख् अनुकम्पा तथा अन बिज्यात धाःसा उत्तम जुइ । अन बिज्याहं ।”

“यदि आनन्द ! छं गिरिमानन्द भिक्षुयाथाय् वना झिग् संज्ञाया खँ कन धाःसा गिरिमानन्द भिक्षुया रोग पूर्णत शान्त जुइ ।” अले आयुष्मान् आनन्दं झिग् उपदेश भगवान् बुद्धयाके न्यना व हे उपदेश गिरिमानन्द भिक्षुयात कना बिज्यात । रोगी जुया च्चंम्ह गिरिमानन्द भिक्षुया रोग शान्त जुल ।

झिग् संज्ञा धयागु अनित्य संज्ञा, अनात्म संज्ञा, अशुभ संज्ञा, आदिनव संज्ञा, प्रहाण संज्ञा, विराग संज्ञा, निरोध संज्ञा, सर्वलोक्य् अनभिरत संज्ञा, सर्व संस्कारय् अनित्य संज्ञा व आमापान स्मृति खः ।

खास याना बौद्धकुल्य् न्ह्याम्हं विरामी जुइबले पाठ याइगु श्व हे सूत्र खः ।

२१. इसिगिलि सुत्त

ऋषिगिरि पर्वतय् चीर निवासी अरिष्ट, उपरिष्ट, तगर, शिखी, यशस्वी, सुदर्शन व प्रियदर्शी आदि प्रत्येक बुद्धपिनि गुणानुस्मरण याना वन्दना यायेगु उत्तम धका भगवान् बुद्धं कना बिज्याःगु उपदेश थुगु सूत्रय् दु ।

२२. धम्मचक्कप्पवत्तन सुत्त

भगवान् बुद्धं थुगु सूत्रया उपदेश बुद्धत्व प्राप्तिं लिपा दकले न्हापां पञ्चवर्गीय भिक्षुपिन्त वाराणसीया लिक्कसं च्चंगु ऋषिपत्तन मृगदावनय् आषाढ पुन्हीखुनु देशना याना बिज्याःगु खः । उकिं श्व सूत्र भगवान् बुद्धं दकले न्हापालाक उपदेश याना बिज्याःगु खः । श्व सूत्रय् बुद्धया मूल सिद्धान्त चतुरायं सत्यया

उल्लेख दु । चतुरार्य सत्य खः - दुःख सत्य, दुःख समुदय सत्य, दुःख निरोध सत्य व दुःख निरोध गामिनी पटिपदा आर्यसत्य ।

उपदेशया अन्तय् आयुष्मान् कोण्डञ्ज निर्वाणया न्हापांगु श्रोतय् थ्यंम्ह जुल । हानं थुगु बुद्धया उपदेश न्यना १८ गू कोटी ब्रम्हा व असंख्य देवतापिं अरहन्त जुल । सूत्रया अन्तय् देव-ब्रम्हापिनिगु उद्घोषण व अभिनन्दन नं समावेश जुया च्वंगु दु ।

भगवान् बुद्धं ४५ दँ तक गुलि नं उपदेश याना बिज्यात, उपिं व्याक्कं थ्व हे सूत्रय् आधारभूतगु जुया च्वंगु दु ।

२३. महासमय सुत्त

थ्व देवतापिनि यःगु सूत्र खः ।

छको भगवान् बुद्ध न्यासःम्ह अर्हत भिक्षुसंघया नापं शाक्यतयेगु देश कपिलवस्तु महावनय् विहार याना बिज्याना च्वंगु खः । अबले अन भगवान् बुद्ध व भिक्षु संघपिनि दर्शन यायेत क्षिगू लोक धातुया देवतापिं मुंवल । भगवान् बुद्धं देवतापिनि उपस्थित जूवःगु खँ उपिं अर्हत भिक्षुपिन्त कना बिज्यात । थ्व सूत्रय् देवतापिनिगु नांया वर्णन तथा शुद्धावासय् च्वंपिं प्यंम्ह ब्रम्हापिं भगवान् बुद्ध व भिक्षुसंघया दर्शन याःवःगु अले ब्रम्हापिसं भगवान् बुद्धया सन्मुख वसपोलया व भिक्षुसंघया गुण वर्णन याःगु हानं गुम्ह बुद्धया शरणय् वनी व दुर्गती लाइ मखु धका घोषणा याना तःगु खँ उल्लेख जुया च्वंगु दु ।

२४. आलवक सुत्त

छगू समयय् भगवान् बुद्ध श्रावस्ती आलवी आलवक यक्षया भवनय् विहार याना बिज्याना च्वंगु खः । अबले आलवक यक्ष बुद्ध प्रति प्रकोप जुइ धुंकालि आलवक यक्ष बुद्धयाके विभिन्न विषयय् प्रश्नत न्यन । भगवान् बुद्धं आलवक यक्षया न्ह्यसःया लिसः छता

छता दत्तले सन्तोषप्रद जुइक बिया आलवक यक्षयात दमन याना बिज्यात ।

श्व लोकय् मनुष्यपिनि तःधंगु धन श्रद्धा खः । बांलाक धर्मय् अभ्यास यात धाःसा सुख जुइ । रस मध्यय् तःधंगु रस सत्य खः । प्रजाजीवि जीवन श्रेष्ठ खः । उचित ज्या याइम्ह धैर्यवान व परश्रमीम्ह व्यक्तिकं धन मुंके फइ । श्रद्धालु गृहस्थ जीवनय् सत्य, धर्म, धृति (= धैर्य) व त्याग दुसा हे श्व लोक तोता परलोक वनेबले नं शोक याये माली मखु । थुजागु हे आलवक यक्षया न्ह्यसःया लिसलय् बुद्धं आज्ञा जुया बिज्याःगु साप हे गम्भीर रूपं कना तःगु उपदेश श्व सूत्रय् खने दु ।

अन्तय् भगवान बुद्ध थःगु निवास स्थानय् बिज्याःगु थःगु हे हितया नितिं खः धका थुइका आलवक यक्ष जीवनभर भगवान बुद्धया शरण वन । आलवक यक्ष श्रोतापत्ति फलय् प्रतिस्थित जुल ।

२५. कसिभारद्वाज सुत्त

बुद्ध नं छम्ह अमृत फल सयेका बिज्याःम्ह कृषक खः धयागु श्व सूत्रय् उल्लेख जुया च्वंगु दु ।

भिक्षाटन बिज्याना च्वंम्ह भगवान बुद्धयात कसिभारद्वाजं धाइ - “श्रमण ! जि बुँज्या याना पिना सयेका नया च्वना । श्रमण ! छं नं बुँज्या याना जीविका या ।” थये धायेवं भगवान बुद्धं नं धया बिज्यात -

“सद्धा बीजं तपो वुट्ठि, पञ्जा मे युगनङ्गलं ।

हिरि ईसा मनो योत्तं, सत्ति मे फालपाचनं ॥”

अर्थात् - जिगु पुसा श्रद्धा खः, लः तप खः, युगनङ्गल प्रजा खः, नङ्गल-दण्ड लज्जा खः, जोताइ मन खः, फले फाल-पाचन स्मृति खः ।

काय, वचन व आहार संयमद्वारा तथा सत्यद्वारा असत्ययात लीनां छोय । थुजागु बुँज्या याना हे अमृत फल प्राप्त जुइ । थुगु प्रकारया बुँज्या यायबले फुक प्रकारया दुःखं मुक्त जुइ धका बुद्धं कसिभारद्वाज ब्राम्हणयात कना बिज्यात ।

२६. पराभव सुत्त

भगवान बुद्ध भ्रावस्ती जेतवन विहारय् बिज्याना च्वंबले बहनी छगू प्रहर पुलेवं छम्ह देवता गन भगवान बुद्ध बिज्याना च्वंगु खः अन वल । अन वया अभिवादन याना देवता छखे लिक्क च्वन । भगवान बुद्धं व्यक्तिया उन्नति व अवनतिया कारण छसिकथं कना बिज्यात ।

लोकय् धर्म द्वेषी जुइगु, असत्पुरुष नापं प्रेम याः जुइगु, असत्पुरुषपिनिगु धर्म येकेगु, लही फया नं मां-बौपिनि पालन पोषण मयायेगु, धन सम्पत्तिया सदुपयोग मयायेगु, अभिमानी जुइगु, ज्ञातिपिन्त हेला यायेगु, भित्तेगु, मद्यपान सेवन यायेगु आदि व्यक्तिया पतनया कारण खः ।

थुकथं थ्व सूत्रय् व्यक्तिया उत्थान व पतनया मापदण्डया निंतिं थ्व व्यावहारिक जीवनय् छ्यलेगु आवश्यक जू ।

२७. वसल सुत्त

भिक्षाटन बिज्याना च्वंगु समयय् भगवान बुद्धयात अग्गिक भारद्वाजं “अय् भ्रमण, अय् मुण्डक, अय् वृषल (चण्डाल) आसे आमकन हे च्वं” धका धाल । थथे धाःबले भगवान बुद्धं छु छं वृषल सुयात धाइ धात्थे स्यूला धका न्याना बिज्यात । अले अग्गिक भारद्वाजं मसिया थ्व हे प्रश्न बुद्धयाके न्यनेवं भगवान बुद्धं कना बिज्यात - क्रोधीम्ह, इष्प्यालुम्ह, प्राणी हिंसा याइम्ह, साहु मपुलीम्ह, खुँ, लुटाहा, निर्लज्जम्ह, मां-बौपिनि पालन पोषण मयाइम्ह आदियात वृषल धाइ ।

जन्मं सुं नं चण्डाल जुइ मखु, सुं नं ब्राह्मण जुइ मखु । कर्म हे ब्राह्मण वा चण्डाल जुइ धयागु खँ थुगु हे वसल सूत्रय् उल्लेख जुयाच्चंगु दु ।

२८. सच्च विभंग सुत्त

भगवान बुद्धं वाराणसी ऋषिपत्तन मृगदावनय् विहार याना बिज्याना च्चंबले थुगु सूत्रया देशना भिक्षुपिन्त सम्बोधन याना आज्ञा जुया बिज्याःगु खः ।

भगवान बुद्धं सारिपुत्र व महामौद्गल्यायनया सेवन याये बहः जू धका आज्ञा जुसे आसनं दना बिज्यात । अले सारिपुत्र महास्थविरं भिक्षुपिन्त सम्बोधन याना भगवान बुद्धं आज्ञा जुया बिज्याःथें भगवान बुद्धं दकसिबे न्हापां प्रवर्तन याना बिज्याःगु धर्मचक्रया प्यंगु सत्यया व्याख्यान, प्रज्ञापन, विवरण, विभाजन व उत्तानीकरण (=स्पष्टीकरण) याना उपदेश बिया बिज्यात ।

थुकथं थुगु सूत्रय् चतुरायं सत्यया विश्लेषण, संश्लेषण व विभाजन याना तःगु दार्शनिक व्याख्या सन्निहित जुयाच्चंगु दु ।

२९. आटानाटिय सुत्त

छको भगवान बुद्ध राजगृह्य गृद्धकूट पर्वतय् विहार याना बिज्याना च्चन । अबंले चतुर्महाराजपिं थः यक्ष, गन्धर्व, कुम्भाण्ड व नागया यक्क सेनात छवना भगवान बुद्धयाथाय् वल । अले भगवान बुद्धयात अभिवादन याना छथाय् च्चवन । वैश्रवण महाराजं भगवान बुद्धयाके प्रार्थना यान - "भन्ते भगवान, गुलिं गुलिं यक्षत छपिनि शासनय् प्रसन्नपिं नं दु, गुलिं अप्रसन्नपिं नं दु । छपिनि श्रावकपिं जंगलय् एकान्त वास याना बिज्याइबले अप्रसन्नपि यक्षतयेसं दुःख बी फू । उकिं भिक्षु, भिक्षुणीपिं, उपासक व उपासिकापिनि रक्षा जुइकेत सुखपूर्वक विहार याकेया निंतिं भगवानं आटानाटिय रक्षाया उपदेश याना बिज्याहूँ ।"

भगवान् बुद्धं वैश्रवण महाराजं आटानाटिय रक्षाया निंतिं
कना वंगु खँ सुथय् जुइका छोको हानं वसपोलं भिक्षुपिन्त कना
बिज्यात ।

थुगु आटानाटिय सूत्रय् सप्त तथागतपिनिगु गुणानुस्मरण,
चतुर्महाराजया वर्णन, दुःख बीपिन्त दण्ड आदिया खँत उल्लेख
जुया च्वंगु दु । भगवान् बुद्धं भिक्षुपिन्त यक्ष आदि भयं मुक्त जुइत
थ्व आटानाटिय सूत्र पाठ याना धारण यायेगु सार्थक जू धया
बिज्याःगु दु ।

चिरं तिदठतु सद्धमो

